

Формування світогляду та військово-політичних переконань Романа Шухевича (Тараса Чупринки)

Бондаренко Богдана Романівна,
учениця 10 класу
ОЗССО «Ковалівський ліцей»
Ковалівської сільської ради
Васильківського району

Український народ протягом віків боровся за самостійність і збереження своєї нації. Понад 300 років українські патріоти намагалися різними способами – мирними та військовими – звільнити свій народ від зазіхань Російської імперії, Німеччини, Австро-Угорщини, Польщі, Союзу Радянських Соціалістичних Республік (далі СРСР). Як окрема нація українці виступили на власній землі і в ході німецько-радянської війни, спрямовуючи свої самостійницькі дії проти Німеччини та сталінського тоталітарного режиму. Одним з очільників цього визвольного руху був Роман Шухевич.

Звернення до дослідження постаті Головнокомандувача Української Повстанської Армії (далі УПА) та формування його світогляду та військово-політичних переконань значною мірою обумовлене незадовільним станом вивчення теми в радянській, зарубіжній та сучасній українській історичній науці. Академічне дослідження теми визвольних змагань українського народу як і визначних постатей, які їх очолювали, тривалий час перебувало під потужним ідеологічним тиском офіційного дискурсу. Тому сьогодні надзвичайно важливим та актуальним є об'єктивне дослідження дійсної, неспальсифікованої історії, особливо щодо особи Головнокомандуючого УПА Романа Шухевича.

Метою роботи є осмислення на базі документів, опублікованої вітчизняної та зарубіжної літератури, спогадів очевидців, сучасників, виявленого та опрацьованого комплексу джерел об'єктивно дослідити, схарактеризувати й розкрити особу Романа Шухевича і визначити соціальні та ідеологічні чинники формування світогляду керівника ОУН-УПА.

Реалізацію означеної мети дослідження обумовило вирішення таких завдань:

- з'ясувати стан наукової розробки даної теми в історіографії, а також схарактеризувати джерельну базу; визначити ступінь репрезентативності й інформативності документів;
- встановити причинно-наслідковий зв'язок, розглянути передумови й етапи формування особистості Романа Шухевича та причини й обставини, які спонукали його обрати даний шлях.

Дана праця не претендує на вичерпне висвітлення всіх поставлених питань, але, можливо, заповнить певні прогалини у висвітленні історії ОУН і УПА та зокрема діяльності Головнокомандувача Романа Шухевича.

Об'єктом дослідження є постать Головного Командира УПА Романа Шухевича.

Предметом дослідження є соціальні та ідеологічні чинники формування світогляду керівника ОУН-УПА Романа Шухевича.

Методологічна основа дослідження базується на загальнонаукових *принципах об'єктивності, історизму, системності*. У роботі використано також *принцип антропоцентризму*, керуючись яким автор намагався відтворити реальне становище пересічних громадян в історичному процесі. *Порівняльно-історичний метод* використано для комплексного аналізу історіографії, джерельної бази теми. Також у праці застосовано *методи реконструкції, аналогії, типології*; використовуються і спеціальні *методи соціальної історії, культурної антропології, історичної демографії, усної історії тощо*.

Хронологічні рамки роботи охоплюють період 1907 – 1950 рр.

Наукова новизна дослідження полягає в опрацюванні актуальної теми, яку досі не виділено в предмет спеціального дослідження, здійснення системного аналізу формування світогляду та військово-політичних переконань Романа Шухевича.

У даній роботі здійснено спробу всебічного висвітлення особи Романа Шухевича не тільки як Провідника ОУН і УПА, а й просто як людини на тлі історичних подій. Розгляд даної теми супроводжується переакцентацією в бік людини з її повсякденними інтересами й потребами, а конкретно – Романа Шухевича. Шухевич у даному дослідженні є його головним героєм, а національно-визвольна боротьба виступає як чинник, в якому він брав безпосередню участь.

Проблема національно-визвольної боротьби, в епіцентрі якої знаходилась ОУН і УПА на чолі з Романом Шухевичем, належить до найбільш штучно спотворених, сфальсифікованих і заплутаних в догоду політичній кон'юктурі тем новітньої історії України. Звідси постає необхідність відтворення цілісного політичного портрету Романа Шухевича, як одного із провідних діячів українського національно-визвольного руху, та дослідження чинників, які вплинули на формування його особистості.

У результаті проведеного дослідження автор прийшла до таких висновків:

До цього часу тема світогляду та формування військово-політичних переконань Романа Шухевича (Тараса Чупринки) не була предметом спеціального комплексного аналізу. Окремі аспекти проблеми частково висвітлювалися у працях, присвячених дослідженню історії визвольних змагань, аналізу соціально-політичних процесів і матеріально-побутового життя населення зазначеного періоду, відтворенню становища людей, котрі присвятили своє життя визволенню України від іноземних загарбників та здобуттю державної незалежності.

Огляд літератури свідчить, що поза увагою науковців донині перебуває широке коло питань з окресленої тематики. Водночас наявні матеріали дають нам можливість для комплексного висвітлення особи Романа Шухевича. Джерельною основою дослідження стали документи, які зберігаються в двох архівах України; матеріали, що містяться в опублікованих збірниках документів; публікації періодичних видань, спогади родичів, друзів,

однодумців, знайомих, сучасників Романа Шухевича та учасників визвольних змагань українського народу від іноземних поневолювачів під час Другої світової війни та повоєнний період.

Світогляд Романа Шухевича формувався під впливом оточуючих його людей, трансформацій, організацій та історичних подій.

Родина Шухевичів належала до одної з найвідоміших у Галичині протягом двох століть і займала одне з перших місць в культурно-політичному житті Австро-Угорської імперії. Дідусем Романа був відомий етнограф, фольклорист, просвітитель та педагог Володимир Шухевич, бабусяю – просвітницька діячка Гедиміна Любович-Шухевич. Батько при уряді ЗУНР був повітовим комісаром.

З дитинства Роману були притаманні риси духовного лідера, провідника та керівника.

Змалечку він спілкувався з відомими військовими діячами, котрі боролися за волю України і були вхожі до будинку Володимира та Гедиміни Шухевичів – Євгеном Коновальцем, Степаном Шахом. Вони надихали його на любов до Батьківщини та рідного народу, розповідали про його багатотисячову історію, видатних історичних осіб, полководців тощо.

Визначальними чинниками становлення світогляду Романа Шухевича стали: приналежність до шляхетно-козацького роду, яка створювала духовно-наситену ауру виховання; родові традиції священства і просвітительства, які культивували філософію гуманізму та рівності людей перед Богом; родові традиції дотримання українських культурно-релігійних традицій і бережливого ставлення до української мови, котрі повсякденно живили почуття патріотизму; родові традиції активної громадянської позиції, які продукували філософію пасіонарності, дієвої участі в житті суспільства. Притаманна Шухевичам традиція творчих контактів з діячами українського національного відродження формувала психологію українського побратимства. Разом соціальні чинники забезпечили становлення Романа Шухевича як світоглядно цілісної особистості.

У подальшому світоглядні переконання Романа Шухевича будуть керувати національно-визвольним рухом:

- спадкоємність козацьких традицій і тактика ведення бою УПА, героїзація визвольного руху;
- побудова ідеологічної роботи на особистій довірі до підпільників та воїнів і глибоке переконання у справедливості визвольної боротьби;
- відданість ідеї рівності повстанців як цілісній спільноті, ідеї взаємодопомоги, підтримки та жертвовності тощо.

Завдяки діяльності Романа Шухевича і його переконанням тисячі людей повірили в свої сили, усвідомили вагу боротьби за незалежність, повірили, що вона витримає все, утвердилися в переконанні, що і в майбутньому більшовикам не вдасться її зламати, і вони вголос визнали її живучість. Завдяки Шухевичу, його виховній і військовій діяльності, кожен борець УПА був сильним і відважним в очах супротивника в обличчі гітлерівців й більшовиків. Завдяки його пропагандистській та дипломатичній діяльності в лавах УПА воювали воїни різних народів.

